

STIGSJÖOLA

Ordlista på Stigsjöålet
Producerad av
Janne Vängmansällskapet

Ordlista på Stigsjöålet.

Denna ordlista på det mål som talats i Stigsjö socken och som ännu förstår av de flesta, är framtagen av en cirkel i Janne Vängmansällskapet. NBV som studieförbund har organiserat cirkeln. Denna har också sysslat med kulturminnesvård i skogen, samt insamlat berättelsematerial i form av inspelningar av äldre personers minnen.

Ordlistan ger sig inte ut för att vara fullständig. Vår förhoppning är att den skall inspirera till uppteckningar av ytterligare ord i Stigsjö – målet. Ännu lever ju många av dem som var den sista generationen vilka använde detta språk i vardagslag under uppväxtåren. Om ni finner sådana ord vädjar vi att ni antecknar dem och överlämnar till oss i cirkeln.

Vi har inte kunnat grammatiskt behandla de ord som samlats. Det är en uppteckning ”rätt upp och ner” så om orden stigit upp i vårt minne eller uppfångats från äldre människors uttrycksätt. Komparationer osv. har inte legat inom våra möjligheters ram. En del iakttagelser om språkets uttal och utformning finns dock i en inledande uppsats.

Vi i cirkeln anser det angeläget dels att spela in vittnesmålen om äldre levnadsförhållanden och dels bevara åtminstone en del av det uttrycktsfulla språk som talats i dalgången efter Brunne – sjön, Långsjön och Gussjön.

Länsmuseet Murberget har biträtt oss med utskrift och arkivering av vårt material. För detta värdefulla stöd tackar vi varmt.

Janne Vängmantorpet Risnäs den 30 januari 1999

Maj Britt Andersson, Ingegerd Ahlberg, Folke Ahlberg, Birgit Nyström, Villy Nyström, Lennart Sundström, Anna Greta Thunberg, Elis Thunberg, Alf Wiklund

Några synpunkter på Stigsjö-målet.

I Stigsjöålet finns, som på många håll i ångermanländskan ofta en ändelse med bokstaven e. A i riksspråket ersättes med e. Finna blir finne (hitta). Ej att förväxla med finna som pluralis för finnarna. Även bortfall av slutbokstav som är konsonant förekommer ofta. T ex. blir hinner hinne eller hinn

Egennamn föregås av a för feminin och n för maskulin.
T ex. a Anna n Gustav.

Reale och neutrumgenus ersättes av maskulinum eller femininum.
T ex. bänken blir han, båten blir hon, tvaran ; han, flaskan ; hon.

Tallen är han men granen hon. Kanske kommer det av att granen heter gräna, alltså a som slutvokal men tallen blir tall`n: n på slutet. A för femininum och n för maskulinum.

Ett betecknande drag är förekomsten av bokstaven û.

Detta är inte en diftong utan en vokal mellan u och å. Förekommer t ex i Drûsan, dûg/duger osv.

Det tjocka l-et förekommer ofta, t ex i ordet klöse och i flesalåt/skratt. I det sistnämnda ordet är l-et tjockt i första stavelsen men inte i sista.

Typiskt är användandet av bokstaven o i många kombinationer varigenom man skapar en negation. T ex oföre/dåligt före, oreda, oi/något som ej är isatt, okomme/har inte kommit.

Sam: i kombination med vissa ord ger egenskap, t ex rustasam/stökig, överdrivet ivrig, sekasam/surrig, ältande, långtråkigt tal.

Tjockt L betecknas med streck under bokstaven och tjockt Ũ betecknas med dubbelaccent.

Ordlistan indelas i följande delar. Ordförteckning. Namn på växter. Namn på djur/även fåglar samt en förteckning över ordstäv och härmelser så som vi minns, att de använts hos oss. En hel del av dessa är vanligt förekommande, troligen i hela Sverige.

Dialekt kan skifta inte bara mellan olika bygder, utan mellan byar och till och med mellan gårdar inom samma by eller socken. Därför kan det mycket väl hända, att den som läser denna förteckning minns en annan form eller uttal för ordet. Om detta vill vi då gärna ha information. Skriv eller ring till oss med upplysningar.

Ordlista

Ackedere – Förhandla

Ackere – Hästfordon, t ex fram- o bakkälke

Aftavarn – Aftonmåltid

Agas – Ansvara, lägga sig i

Agåle – Undan, iväg

Alg – Älg

Alä - Kupa potatis

Ampen – Häpen

Angre – Utbyte av slityta på trämedar

Anna – Skördetid, t ex såtanna

Annestärnch – Annanstans

Annevärt – Varannan

Annförsi – Anser

Annörja – Skidspår

Ansûles – Bakvänt

Antûcken – Vål så bra

Anvåra – Betrakta

Ardra – Trädslaget Al

Arn – Kupplog

Bakan – Ytskickt av timmerstock vid sågning av bräder och plank

Bakaven – Ved av bakan
Bakeven – Ved för eldning i bakugn
Bardagas – Klandra, oja sej
Barä – Barr
Basa – Värma t ex solen värmer
Baxten – Bakning
Bedonlig – Tala eller vara gråtmild
Bentrise – Barkat björkris
Benä – Dra barken av björkris
Bettnä – Smakförändring av kokt potatis
Binnom – Binda om
Bjälä – Böla
Bjäsä – Fästa eller sätta fast boskap
Björksvega – Självväxt björkkrok
Blanna – Messmör
Blega – Blixtra
Blemma – Blåsa, Hudblåsa
Blia – Töa
Blisträ – Vissla
Blüttes – Tjura, kämpa emot något
Blåmjölka – Välskummad mjölk, lättmjölk
Blåräfsen – Man handräfsar lägdan under slåttanna
Blåsst – Andfådd
Blä – Bläddra
Blötämber – Rester från hölogen stoppad i ämbar, hett vatten hälls över
Bondetåg – Lång rad av sparkare satta efter varann, även demonstrationståg av lantmän
Bot – Förstärkning, lagning
Brannbära – Hallon
Breddavä – Bredvid
Bresa – Sära t ex på benen
Bringarn – Tillbringare
Brorûbben – Fotskrapa på bron
Brûka – Utnyttja kraft överdrivet
Brûnan – Halsbränna
Brût – Ved eller virkeshög eller bröt av
Brûtta – Brottas
Brûten – t ex träningsvärk
Brynninga – Huset, Gården
Brästä – Sprätta upp, öppna
Brätt – Brant
Brättä – t ex skidbrätte
Bûcken – Getabock eller framkälke på timmerdoninga
Bûl – Brunstig , kåt
Bûla – Börda
Bûra – Borra
Bûrdde – Böld
Bûren – Buren, t ex jag blev buren
Bûrne – Varas, inflammerat sår
Bûrning – Böld
Bûsa – Ströa för djur

Bussaron – Klädesplagg, blåblus
Bûsshomlâ – Skräpbemängd
Byamella – Mellan byar
Bürdda – kåthet
Båna – Barnen
Bånet – Gravid
Bångnä – Svikta
Båsla – Skiljebräder mellan kor i ladugården
Bäg – Tjurig, envis
Bänn – Vrång
Bännt – Vrångt
Bännä – Vrångas
Bärarn – Svart nystan för svartkonst, t ex hjälper ägaren dra rikedom till gården
Bärsängsmat – Efter barnafödelse uppvaktades modern med mat, t ex sagogrynssoppa
Bärå – Bär iväg
Bättjen – Bäck
Bögda – Bygden, Byn
Bös – Övermodig

Dalja – Dalgång
Dittan – Dit
Ditti – Dit till
Divlä – Tvista, diskutera
Dompen – Tung i huvudet, förkyld
Dompä – Stampa, t ex med fötterna
Dongen – Hoptrampat strö i kalvkätte
Dorjä – Skräp, t ex i vedboden
Dormå – Svimma
Drasut – Stor, lång
Drocknä – Drunkna
Drommel – Klater, Klatrig, Fumlig
Dru_ - Senfärdig
Drûp – Droppade, smög iväg
Drûppa – Droppa
Drûsan – Hög av tröskad, men inte rensad säd.
Dryp – Droppe, skvätt eller smyga iväg
Drämmä – Slå
Drämnä – Smälta
Dûppe – Doppa
Dûrsk – Inte riktigt kry eller pigg
Dûv – Döv
Dûven – Inte riktigt kry
Dyngaktig – orensam
Dyngspröt – Högfärdig person
Dyngt – Bajsat
Dynja – Bajs, smuts
Dåsig – Lätt förkyld, Trött
Dädänna – Det där
Däern – Gå därifrån, därifrån

Dähännä – Det där
Dänjä – Aga, slå, klå upp
Dävet – Fuktigt
Döddä – Dog, Avled
Döl – Hemlighetsfull, Dölja något
Döra – Dörren

Ejeln – Första grönskan av nysådd
Ellen – Elden
Ellfäng – Lättantänd
Elltännä – T ex Näver, tjärvedsstickor
Enkom – Enbart
Etterkankä – Lättretad person
Etterkjesä – Lättretad person
Ettrig – Lättretad, het
Extemerä – Godta

Falä – Synnerligen, Mycket bra
Famlä – Treva
Fana – Uppställning, räkning t ex s.k ”fanor”
Farsta – Farstu
Fes – Släppte väder
Fimlä – Fumla
Fimlät – Klantig, Fumlig
Firsjä – Gylf
Fjaskig – Fjantig
Fjås – Enfaldig, naiv
Fjäla – Redskap vid tunnbrödsbak
Fjäsä – Älska, samlag
Flasa – Flamma upp, brinna
Flen – Isigt och snöfattigt, ishalka, Kalt
Flessa – Skratta
Flisträ – Mjäll i håret
Flyttja – Grisister
Flöthöna – Gräddkanna
Fnûka – Söka, böka
Forkä – Förmana
Fothus – Nederdelen av sängbädd
Fotlännä – Vändplats vid plöjning med häst
Framförsko – Göra ny tåhätt på skor
Framstupä – Framstupa
Frestä – Prova
Frisvecka – En ledig vecka för pigor och drängar
Frûs – Frös
Frät – Odåga, satunge
Frön – Ohållsam, svag
Frös(en) – Skun, fradga
Fûgla – Fåglar
Fulfar – Den onde

Fulfare – Kattornas brunst
Fûrsing – Föl
Fûsken – Multnad ved
Fyromfot – Gå på alla fyra
Fårfjuck – Fårskalle, Dumskalle
Fårgråtn – Varbildning i ögonvrån
Fäjén - Glad
Fälen – Spår av människa eller djur
Fäles – Snabb framfart, Fara fram vårdslöst
Fämmä – Ordna till hö för hässja
Fängsä – Ladugård
Fätå - Fägata
Fögan – Nästan, Nästan framme
För – Tycka om
Fördan – Förmiddag, Här om dagen
Förning – Reskost
Fösä – Föra, Driva. T ex ”fösä kona”, driva eller föra kor
Föttren – Fötterna

Gafsen – Häpen
Gagnsoxe – Avelstjur
Ganglé – Frivilligt eller beordrat arbetslag
Gantes – Skoja, prata tok, tokas
Geck – Gick
Gemyll – Generös
Geren – Bismak hos potatis (Grönpotatis)
Geren – Girig, Gnidisk
Geta – Kvinnobröst
Gethus – Barm
Gett, Gatt, Gûtta – Måste, var tvungen, vara tvungen
Gle – Glad, Glad min
Glisä – Titta, kika
Glûpa – Uppstötning
Glûttermjök – Surmjök
Glyxä – Tala eller handla oöverlagt
Glöa – Glödande kol
Glöhyppä – Skällsord eller brottomsbulla
Gno – Gnugga
Gnåle – Gnälla
Gnätt – Kort humör
Grassärä – Härja, leva om
Grine – Gråta
Grinna –Grind
Grommen – Kaffesump
Grovsåen – Restprodukt vid malning
Grûp – Gröpte ur, även spydig antydan
Gräddsnäcka – Gräddkanna
Gräfte – Hacka för flåhackning
Gräv – Beskäftig person, lägger sig i

Grävet – Högfärdig
Gröttvaran – Redskap vid grötkokning
Gûken – Göken
Gûnstig – På glatt humör
Gûr – var eller lera och dy
Gûrmet – Förvirrad
Gûrmä – Prata mer eller mindre vettigt
Gûtta – Karameller
Gålföre – Besöka flera gårdar
Gålsop – En som ofta går på besök
Gålä – Gård eller byggd. A.Gåle = Iväg ifrån
Gålännä – Besöka flera gårdar
Gäla – Gärde, inhägnat bete
Gäling – Vindil. Snöby
Gänglen – Styltor
Gänglig – Lång och smal
Gärv – Gärv. Tidigt vuxen
Görning – Genom

Hack(e) kniv – Kniv som användes vid framställning av pölsa, sylta eller salat
Hackelsa – Hackelse
Hakakuļa – Fotknöl
Halsklä – Halsduk
Hamlä – Treva
Hamsä – ordna till
Hank – Ögla: Av snodd björkvidja eller järnband, används t ex att stänga en grind
Hankä – Med kätting runt meden bromsa timmerfora i brant backe, med nöd klara sig ekonomiskt
Hannärj – Klåfingrig
Happels – Ordning
Harta – Hälften, Halva
Haträ – Rätta till eller snygga till
He – Placera
Hemtrû – Hemkär
Hessas – Låtsas
Hilla – Hylla
Himlä – Himla med ögonen
Hing – Hänger
Hirä – Hissnande känsla
Hittän – Hitåt, hit
Hjärtä – Idissla
Hojjä – Hojta, ropa
Holma – Plöjning av åker som är nytröskad, ej igensådd
Hûcken – Vem, vilken
Hucklä – Huvudduk, knyts under hakan
Hûckrä – Småskratta
Huga – Huden, skinn
Huga – Urch
Hûgas – Tycka om
Hûgfälls – Gillar, tycker om

Hûlpen – Hjälp, fått nog, är nöjd
Hûrrä – Eller hur?
Hûrvel – Örfil
Hûrven – Frusen
Hûs (långhûs) – Lång person
Hûsken – Småfrusen, obehaglig känsla
Hûskes – Rysa
Hûsket – Kusligt
Husä – Utedass
Huveklä – Huvudduk, Huckle
Huvela – Tid mellan vår och slåttanna
Hycklen – Sitta på huk
Hynna – Tiken eller hynda
Hyppä – Halta
Hyskä – Häkta (häkta ihop)
Hålja – Helgen, även Hölja
Hårddas – Helgdags
Häcktfönsträ – Öppningsbart fönster på gångjärn
Häcktä – Haka fast
Häern – Bort, Gå härifrån
Hägabalk – Del av gårdsgård
Hägagång – När kreatur tar sig över gårdsgård
Hägan – Gärdesgården
Häggde – Vara sparsam
Hälbjörn – Björn, spännkrok för kätting
Hälkrok – Björn, spännkrok för kätting
Hälä – Dra åt, spänna fast
Hälä – Klara sig för köld och hunger
Hämgeren – Hämndlysten
Hämtan – Ämbar
Häné – Släppa eller sänka ned
Hängna – Inhängnad, bete
Hännan – Här, härstädes
Hännä, hännän – Här
Hära – Starrgräs
Häran – Haren
Härkä – Kratta, krafsa
Härĳ - Dymling, används vid timmring
Härmen – Skyller ifrån sig. Hämnas
Härmes – Ångra
Härms – Ångerfull
Härna – Hår (fläta)
Härnlugg – Luggas, bli ryckt i håret
Härpä(a) – Kvinna
Häsa – Stryka löv av kvistar
Hässjegubbe – Stolpe till höhässja
Hässjekäring – Stolpe till höhässja
Häsä – Flåsa, vara andfådd
Häv – Mallig, stolt över något
Högda – Höjden

Höhärva – Höfäfsa
Hömû – Söndersmulande hörester
Hönsch – Höns
Hörpa – Höna. Gamhöna
Hörptå – Hönsbrygga

Iaftes – I går kväll
Ickorn – Ekorren
Ickorpären – Tryffelart, vittermat
Ilavä – I lag med
Iljeten – Retsam
Illhûga - Fresta, Göra någonting åtråvärt
Illjärs Ställa till förtret
Illvolen – Smårolig, humoristisk
Imrä – ivra (för något)
Ingan – Ingenting
Injä – Inhägnat sommarbete för kreatur
Inken (gång) – Enstaka gång
Inkom – Rar, behändig
Inna – Innuti, Innan
Innamaten – Inälvsmat, (hjärta, lever m m)
Innvekoa – Innanvedskåda
Intag – Inhägnat bete
Intvätt – Absolut ingenting
Inäljen - Inälvor
Ivälig – Spefull, le, retsam

Jalmig – Gnällig, Dåligt varm dryck
Jalmä – Jama
Jankä – Ta ett steg hit och dit
Jassel – Virke till gårdsgård
Jola – Jorden
Jolbära - Smultron
Jordläggä – Ställa rätt vinkel på lie
Jûckle – Tugga
Julkusä – Saffransbröd
Jullret – Ostadigt
Jussûm – Liksom
Jäckla – Kindtanden
Jäla – Inhägnad
Jämmaligen – Sannerligen
Jämres – Klaga, jämra sig
Jänten – Flickorna
Järnomt – Rätt åt dig
Järtä – Idissla
Jätä, Jetä – Vakta (jätä korna)

Kaffedärm – Blodsockerfall
Kaken – Tunnbröd

Kalldûnsen – Den sista kälen i jorden
Kalvet – Opraktisk, klumpen
Kangero – Spindel
Kankä – Tupp
Kannhämtar – Hink med måttet kanna (or)
Kappes – Tävla
Kaniffles – Brottas, ta nappatag
Kasa – Gödselhög, avskrädeshög
Kasa – Utrymmet för gödselhögenl
Katig – Duktig, tilltagen
Kesa – falla ihop
Kickren – Mjölklumpar i gröt
Klater – Klant
Klemmä – Att med lera, bruk laga sprickor
Klenä – Bre smör
Klomret – Opraktisk
Klomsen – Frusen och stel om händerna
Klå – Klia eller besegra
Kläppa – Barnen
Kläppen – Pendeln i hästklockan
Klöret – Att bära sig bakvänt åt
Klösä – Klösa
Knackare (Vädur) – Typ av pump, med hjälp av fallhöjden trycker den upp vatten
Knafft – Knappast
Knaggä – Handtag på liorv
Knek – Seg vår
Knûa – Folkträngsel
Knu| - Knöl
Knûpa – Syssla med något smått i lugn och ro
Knûrrä – Knorra
Knûsa – Trycka ihop
Knärlä – Kink, kan t ex uppstå på en tvinnad telefontråd
Knärn – T ex när en sena i handleden överansträngs
Knärrä – Knarra
Knövlä – Trycka ihop
Koa – Kåda
Koa – Ko, kon
Komren – Fröställning på björk
Krabbä – Krafsa
Krak – Tillsats på liorv när man skär säd
Krall – Små kreatur eller kröp
Krassla – Bakredskap, taggig kavel
Krasslare – En med dålig ekonomi
Kringt – Lättsamt, enkelt arbetssätt
Kryggårn – Trädgård, kryddgård
Kräka – Korna, kreatur
Kräkes – Spy, kräkas
Kräll – Kryper
Kûckelgubbe – Klok gubbe, trollkunnig
Kûcklä – Prata om

Kûksen – När man tittar på brudpar
Kûksä – Titta
Kûlsvart – Kolsvart
Kûnsä – Föda barn
Kûrka – Att inte orka längre
Kûrnstig – Konstig
Kuskä – Fara hit och dit
Kusä – Insäkt
Kûta – Tälja
Kutrygg – Puckel, eller krokig rygg
Kutä – Springa
Kvadda – Barn
Kvalä – Laga, förstärka skosula
Kvamnä – Tappa andan
Kvistorv – Speciellt orv till lägdlie
Kväsa – Stoppa, avbryta, kväsa av någon
Kåmm – Slö, känna sig dålig
Kångä – Dra löv av kvistar, (vinterfoder)
Kånken – Tuppen
Kånkä – Bära
Kås – Tok
Käret – Stor på sig
Kärvling – Utsirad ytterbräda på takstol
Kärvä – Karva

La – Skiljebräder mellan kreatur, ”Båsla”
Lamä – I lag med, tillsammans
Laskä – Lädersöm
Le – Öppning i hage eller gårdsgård
Lealös – Mjuk, Vig
Len – Höhässa, 2 len är en höhässa
Lessmen – Trädbitar som hålls ihop av flisor
Likevis – Vet lika lite som förut
Limbära – Lingonen
Lirä – Uthus, hölada
Liskes – Locka narra
Livko – Ko som köps eller säljs, ej till slakt
Ljustra – Sälj med ljusa blad
Lomma – Gå
Lommen – Kvastskäftet
Lûdda – Ladder, vinterskor
Lûddspûr – Upptrampad stig
Lûen – Luden
Lûffsen – Mjukt, halvtjockt bröd
Lûrka – Ris eller vidja
Lurn – Luren
Lurnig – Opålitlig
Lûske – söka, forska efter
Lyssnen – Norrskenet
Lyttje – Ögla

Låmnen – Bruten, stel, ha träningsvärk
Långgrinna – På sparkstötting. Stag mellan stannar och med, på vilka sitsen är placerad
Långhûs – Lång och smal person
Långeles – Ha långsamt
Lägda – Gräsbevuxen äng
Länna – Höften
Länsläpa – Höft ur led
Läpli – Låt bli
Läsa – Låsa
Lätä hår – Tappa hår
Lögä – Ljuga
Lönjä – Bärriis

Magahov – Återhållsamhet
Maran – Morgon
Marchen – Logen
Marchvagna – Tröskredskap. En konisk vält med taggar, drages runt på den utlagda säden
Marnomt – Välkommet tillskott, (används även retsamt)
Meg – Kissade
Mejä – Urin
Meskopp – Långsam person. (Nedsättande ord)
Mjölfisen – Dåligt sopat tunnbröd
Monkä – Tvärstag på timmerdoning (timmerbanke)
Mostjäla – ta modet från någon
Mostûlen – Nedslagen, deppig
Mûkarûmmä – Gödselrännan i ladugård
Mullfoten – Fot på främre delen av en plog
Mûlä – Tugga bröd utan pålägg
Mûsan – Mossan
Mûsasût – Mossrännan, vid timring
Musbränt – Känslig för värme
Mûta (mûnn) – Barn formar läpparna för att dia
Mûtä – Muta, fylla vattenpump
Mynnä – Ro bakåt
Mållen – Ett ogräsfrö, utsorterat vid tröskning
Mäenç – Medan
Mägde – pack, patrisk
Mähä – Mesig
Mältä – Gro
Mänätä – Knåda in, blanda
Mättnän – Marknaden
Mörjä – Söndersmult
Mört – Mörkt
Möxä – Maka på, sätta sig till rätta

Nagelbiten – Köldangripen i fingrar eller tår
Nageltjällen - Köldangripen i fingrar eller tår
Nagerst – Någonstans
Nalta – Lite
Narabann – Band till laggekärl och hage

Naret – Nött, slitet
Natelig – Mager, ynkelig
Navagran – Senvuxen gran
Novrä – Fingra
Nuffra – Siffra
Nybüren – Nykalvad
Nåk – Dålig, klen
Nåtä – Springa, mellanrum i trävirke
Näms – Förmå sig att
Näns´n – Någonsin
Nättjen – Näcken
Nävagjort – Handarbete
Nävahög – Kortväxt
Nävavre – Navare, borrh
Nöppä – Plocka
Nöälig – Liten

Obentkvast – Kvast, sop av obarkat ris
Obûsa – Oströat
Odüga – Odåga
Ofûrä – Ej farit
Oföra – Ej städat
Ogavlig – Stor och klumpig
Ohovlig (t) – Väldigt stor, väldigt mycke
Ohûga – Ovillig
Oi – Ej i
Oll (åll) – Slö, livlös
Olåten – Oljud eller rackartyg
Omagadömmä – Senil
Ommafallt – Besvärligt
Ommani – Bredvid
Ommapå – Ovanpå
Omn – Ugn, eldstad
Opplegan – Snö på träden
Oppstopä – Vatten och snösörja på isen
Oppstûppä – Uppstoppad
Ormsnäla – Ödla
Ovislig – Avsvimmad, i koma
Ovûlen – Ovarsam, slarvig
Oxpûsa – Tjurkalv
Oätä – Ej ätit

Pelsa – Pölsa
Pes – Tjurpenis
Pickekaken – Tunnbröd
Piret – Smått, växer sakta
Pjaskä – Plaska
Pjålä – Klaga, jämra sig
Pjåskä – Dalta med
Plutes – Se ledsen eller missnöjd ut

Plä – Pläga
Pulä – Stoppa (in)
Pûra – Enbart
Pûsa – Påse
Pûsakangero – Spindel
Pûsakint – Tjocka kinder
Pûsig – Pösig
Päral – Kupplog
Pären – Potatis
Pärgräv – Potatishacka
Pärstampa – Potatismos
Pöfsig – Överdrivet noggrann
Pönjä – Sy eller stoppa

Rabbä – Bromsa
Rack – Räckte till
Rall – Skvaller
Rallknapp – Skvallerbytta (käring)
Ramåt – Stort, vidunderligt
Rappel – Fallfärdigt, dåligt gjort
Rasan – Arg, elak
Ratä – Skrot, skräp
Rejjä – Kobinsle
Rejära – Leva om, härja
Reka – Leva om, härja
Renlåten – Rensam
Reskapas – Var högljudd
Resta – Lägda vid plogkörning
Reva hej – Snabbt ta itu med något
Risélla – Rishög
Risä – Rakites, Engelska sjukan
Ritt – Rest upp något eller rest sig
Rompling – Unghäst
Rotstalp – Stormfällt träd
Rûa – Aftonrodna
Rûcka – Flytta på
Rûmsterä – Leva om
Rûskä – Gran eller lövruska
Rûskä – Skaka om
Rûtä - Råma
Rüttä – Röta i träd
Råmm – Hes
Råmmä – Ropa högt
Rånan – Fukten
Räbba – Råven
Rämmä - Grina
Ränn – Surmjölk, ”mjölka ä ränn”
Rännskita – Diarré
Räpa – Rapa
Rättje – Galoppera

Röttje – Rycka

Saddig – Degig, dåligt gräddad
Schåasma – Spricka, Självspricka i huden eller skada på träd
Sekasam – Långsam, tjtig
Shå (Sjå) – Lyser eller ljud
Shåtak – Yttertak
Shärsvûlen – Slö, lat
Sinkä – Hindra, försena
Sinnt – Arg
Sinå – Avta
Sjåtake – Undersidan av rote, undertak
Sjasma – Spricka, t ex torrspricka i huden
Skakełtûga – Länk som förbinder skakel med kördon
Skenä – Häst som skenar iväg, Gör ont , ilar
Skibena – Skidorna
Skirohägan – Gärdsgård (sjurohage)
Skjûla – Sädesåker, sädesskörd
Skjûlanna – Skördetid
Skjâles – Göra grimaser
Skjänglen – Benen
Skojen – Skogen
Skova – Hinna, torkad eller stekt
Skrabbslotten – Område som slås med lie men ej odlat
Skrûbba – Borsta
Skryp – Odryg, går fort åt
Skrä – Bila timmer, rensa t ex bär.
Skräppa – Pungen
Skumrest – Förplog eller skiva vid plöjning
Skûpa – Hoppa, sprätta
Skûta – Skotta
Skûten – Skjuten
Skûv – Skov
Skvälä – Skrika, gråta
Skylä – Dölja
Skäl, Skärt – Stel, lat, stelt
Skäran – Skaren
Skärsbelling – Dödfödd
Skärsvûlen – Slö,lat
Skässma – Mått på lingarn
Skötä (på) – Skarva, förlänga
Slankardagar – Lata och fria dagar
Slanä – Smal trädstång
Slanä – Lång och smal stång
Slaprä – prata
Sleka – Glappa
Slekä – Slicka
Slemoxe – Snigel
Slottafta – Slätterhjälp

Slottanna – Skördetid, höbärgning
Slottskûft - Slätterhjälp
Slûrkä – Rossla
Slärve – Trasa
Slärvit – Slarvig
Slöm – Skamsen
Slörvig – Trasig
Slörä – Trasa
Slötjä – Slarvig kvinna, lätt på foten
Smo – Små
Smyln – Lagomt åt, rätt åt
Smössten – Dom minsta
Snelir – Utbyggnad på loge eller uthus
Snorkelling – Pojkvasker
Snûkleft – Snaggad, kortklippt
Snûtt – Lite snö, (snövinter)
Snûttren – Hjortron
Snåll – Remskiva på motor
Snållpisseböxen – Mamelucker utan gren
Snärp – Strå på vissa sädeskorn
Snärvet – Otålig, lättretad
Snögä – Snöa, snöfall
Spelkä – Tälja spånor
Spiten – Att göra något i trots
Spitt – Trångt, åtsittande
Spitä – Något är trångt, vara ironisk
Spitögd – Storögd
Sprange – Spring
Springkätte – Isolering, Låda kring vattenledning
Sprönja – Springa i dörr eller dylikt
Spröttä – Sprätta, t ex om höns
Spärkarstannar – Stående trävirke på en spark
Spärra- Fyrskuret virke, handskrätt
Sta – Dragvägra av häst
Stackä – Stacka, hö
Stalpä – Välta omkull, tippa
Stift opp – Uppvigla
Stigåtä – Flytta på dej
Stillä – Utfordra kreatur
Stinn – Vålfylld, mätt
Stomp – Kort bit, t ex repstump
Stregel – Tunnt, Utspridd
Strûft – Hastigt
Strulkusä – Person med dåligt ordningssinne
Strångnä – Sätta i halsen
Stuļa – Ramla
Stûļä – Stulit
Stûppet – Går illa
Stûta – Stamma
Stûting – Kälke, stötting

Stuv – Rotända på kärve
Ståtnä – Stelna, tjockna
Stäcket – kort, kort humör
Stö – Stöd, stötta
Sûckerkrus – Sockerskål
Sûkerser – Sockerskål
Sûkadûns – Örfil
Supp – Hund
Surhönä – Höna som ligger på ägg (ruvar)
Sûta – Kladda, radera ut
Svartsûgga – Veden pyr och kolar
Svegan – Böjd trädstam
Svälän – Svale
Svöa – Kalhygge, öppen plats
Syte – Ha någon i knä
Sånn – Sönder
Sânt – Söndert
Söffs – Smutsaktig, oordningsam
Söndagsbla – Löskrage, Lös skjortbröst
Sönnä (ån) Söder om

Tappå – Börja
Taträ – regn smattrar på tak
Tavring – Skojare
Tegas – Varsel, föraning
Tejen – tagen
Tidd – Betäckning, parning
Tisöken – Tidig av sig
Tjaffsä – Klaffsa
Tjask – Liten pojke, illa sedd person
Tjaskä – Klafsa
Tjatträ – Tjatträ
Tjava – Gå, vandra
Tjende – Tjänade
Tjep – Pep, visslade
Tjiboblängare – Örfil
Tjickren – Mjölklumpar i gröt eller välling
Tjippä – Glapp, glappa
Tjorv – Strul
Tju – Fäste för lien på liorvet
Tjûckling – Kyckling
Tjuka – Svamp i golv eller väggar
Tjûka – Törna till, klämma ihop
Tjûrdda – Tjurighet
Tjûrdda – Kölden
Tjurkrok – Tjurväxt och krokigt träd
Tjurä – Utrymme under taket på logen
Tjå (dä) Vänta, lugna dej
Tjäktä – Envist prat eller surrande
Tjärgadd – Topp på torrfura

Tjärndä – Kärnade (smör)
Tjärnfil – Grädde ur smörtjärnan
Tjärnljud – Att hålla en viss takt vid smörtjärning
Tjövan - Frågvis och efterhängsen
Tjövīs – Tidigt utvecklād, nyfiken, frågvis
Tomling – Tumme
Tommä – Häst som rullar sig
Torparkärna – Mindre smörkärna
Toster – Livlig, eldfängd
Tostren – Gnistor
Tosträ – Gnistra
Trosken – Groda
Trû – Knåda deg eller hemkärnat smör
Trûka – Trampa
Trûllet – Rolig, roligt
Trulä – Stoppa in
Trå – Längta, tillgiven
Tûcke – Sådant, sånt där
Tûckehännä – Sånt här
Tûll – Topp på nedhugget träd
Tvaren – Redskap vid grötkökning, (kornmjöl)
Tväga – Disktvaga
Typpa – Kvinnans könsorgan
Tytje – Tycka
Tåll – Tall, fura
Tälä – Tala
Tärpetickel – Pendel
Tövel – Mindre händig person
Tövlä – Handtamma
Töväl, Töfäll – Torde vara

Ûnna – Flytta på dej
Ûnnä – Unna (någon framgång)
Ûnres – Undra
Ursles – Ha det fattigt, besvärligt
Uta – Utantill
Utani – Vid sidan
Utanikring – Utombyss, utkant
Utavärä – Östlig vind
Utsines – Iögonfallande
Utsöner – Bredvid
Utväga – Söka utväg (möjlighet)

Vaett – Ständigt
Vaffela – Vad då för något?
Val – Blir
Varaen – Varandra
Vekasa – Vedbacken
Vestega – Vedstege, Hästfordon vid vedkörning
Viller – Bättre

Villgoä – Fördel
Vingkusä – Ostadig person
Vippop – Glad och livad
Vislig – Vid fullt förstånd
Vorvel – Virvelvind
Vränjä – Vränga
Vûlet – Låt bli
Vûrte – Blivit
Vål – Ej förmultnat trä i myrmark
Våranna – Tid för att så och sätta = vårbruk
Vårhacka – Sprucken hud på fötter eller händer
Våröta – Vindriktning
Vårvel – Hårvirvel
Väjén – Vägen
Välannsnöre – Snöre vid slakt för att avsnöra matstruppen
Väles dej – ”Lyckliga dej”
Värvårvel – Liten tromb
Västasjön – Väster om sjön
Västat – Västerut
Vörning – Lucka i ladugård för utgödsling

Yga – Ögonen
Yllebû – Ylletröja
Yntjä – Ynka någon
Yrsig – Nervös
Ystat – Österut
Ystavärä – Östlig vind

Åfäl – Olycka
Åll – Slö, trött, död
Åsinä – Ko som står i sin (mjölkar inte)
Åskjûlen – Efterlämnat
Åslappä – Rester (t ex efter mat), oföretagsam person
Åtabak – Baklänges
Åträ – Ångra
Åtä – Flugor, Broms, Mygg, Knott
Åvållt – Köra omkull
Åäläs – Klatra, klångra

Äjeln – Brodd av säd
Ämberä – Hink
Ärg – Klåfingrig
Ärl (-en) – Kourin
Ärn – Aln
Ättepå – Efteråt, efterhand
Ättesûm – Eftersom, efterhand
Ättä – Efter
Ävles – Kämpa på
Äxtemerä – Godkänna, godta, duger

Örje – Blötlera eller dy
Örkoa – öronvax
Örsnälla – Trollslända
Örstola – öronen
Örstyngn – Ont i öronen
Övani – Lägga sej i
Öxen – Brunstig

Ordlista Djur

Ettermurn – Rödmyror
Gråkappa – Kråka
Gûken – Göken
Hackspit – Hackspett
Homla – Humla
Häran – Haren
Höncha – Hönsa
Ickorn – Ekorre
Kangero – Spindel
Kankä – Harkrank
Kankä - Tupp
Kûrp – Korp
Kvällsbläckta – Fladdermus
Köttjäckling – Talgoxe
Lavhora. Lavfjucksa, Skogskäring – Lavskrika
Linärla – Sädesärla
Musskären – Näbbmus
Myrsnipa- Morkulla
Mächerhäran (Himelsget) – Enkel beckasin
Nattvaka – Taltrast
Ormsnäla – Liten ödla
Otter – Utter
Pissmyren – Stackmyror
Pärskrika – Nötskrika
Reendrypa – Spillkråka
Rypa – Ripa
Räbba – Räv
Røj – Tjäderhöna
Sesselskit – Gulsparv
Skrattabbarn – Ödla
Skräkatrasten – Björktrast
Slahûk (Hûken) – Duvhök, Hök
Slemoxe – Snigel
Strömjörens – Strömstare
Teten – Tilltita
Timmerkuse – Barkborre
Tjäderklocka – Rödhake
Ûrra – Orrar
Väggsmen – Skalbagge

Örsnäla – trollslända

Ordlista Växter

Almecke – Rallarros, Mjölkört
Ardra – Al
Brannbära – Hallon
Byskvaller – Campanula
Dyngstörn – Svinmålla
Exingen – Kvickrot
Frun i mössa – Stormhatt
Groblana – Groblad
Gränagräse – Fräken
Gulblommen – Åkersenap
Hära – Starrgräs
Jeen – Ene
Jegern – Gräsart
Jolbära – Smultron
Justra – Sälj
Kovaljen – Liljekonvalj
Krypara – Mandelpotatis
Källarharsbär – Tibast
Limbärrä – Lingon
Mjölkvallen – Kovall
Mûsan – Mossa
Natt o dag – Styvmorsviol
Naragräna – Senvuxen gran
Otterbära – Odon
Per i backe – Rölleka
Piptåga – Hampdån, Plister
Pären – Potatis
Snüttren – Hjortron
Stärra – Starrgräs
Säa – Säden
Tûrtallen – Torrfura
Tättgrässä – Tätört
Viebuska – Vide
Ärtren – Ärt
Ölgräs – Älgört

Ordstav och härmelser

Man skall inte bûsa för ofödde kalver.

Brânt barn skyr elden.

Den smak ett käril har fått den behåller det.

Noļa ä kall var den än kommer ifrån.

Lönan lever sa Sven Åhlander, då han spela kort och förlora.

Ja säg dä, sa Johan Åberg.

Han är skyldig gud och alla människor och fan en plåt, (Verner Ulander).
Nu ha du skratte på tokete ställä.
Nu ha du hoft te galen n tûnnä.
Om tio får hoppar i sjön ska du hoppa efter då ?
Väles i sa Starrin yst på backe
Afton rö morron tö.
Man ska inte gå över ån efter vatten.
Att ha vattekölla ilag är som att ha käringa i lag. (Axel Boström).
Hålla tand för tungan.
Som man bäddar får man ligga.
Man skall ha lätt redskap så arbetar man ringt. (Sven Åhlander).
Jag går dit näsan pekar.
Ha i sitt nan gomaranska_v svart vaen vit bak va en fram, kopparnött n nos å bleset n skällä
framma bakan å trava geck n tûcken va n då ja feck n.
De komma inte bort som rinn från näsan till mun.
Om man pissa i motvind får man allting på sig.
Låt inte ändan höra va mun talar.
När man talar till ett ansikte skall inte ändan svara.
Att bränna sitt ljus i båda ändar.
Dä bli inte mer än då man snyt en ickor.
De ä ynkligt att höra löss hosta, dom har så klena bröst.
Som att leta en synål i en höstack.
Hänjebûla dra ättä, sa käringa sôm bar ickorrompa te kûnten.
Nu ha han (hon) hängt ut taska åt räven.
Han (hon) redde ris åt sin egen röv.
Man skall först sopa rent framför sin egen dörr.
Man skall inte ropa hej förrän man är över bäcken.
Det är bättre att dämna i bäcken än i ån.
Det går bra att skära breda remmar ur andras läder.
Sådant läder skall sådan smörja ha.
Åt Du gubbe det är dej väl unt, jag bjöd sugga men hon ville inte ha.
Läs Du så förstår jag.
Enda gången fluga fes så sprack hon.
Ingen rök utan eld.
Som man är klädd blir man hädd.
För lata svin är marken alltid frusen.
Bättre en fågel i handen än tio i skogen.
Tomma tunnor skramlar mest.
Ingen rök utan eld.
Skräp till karl som inte blir omtalad.
Kasta inte pärlor till svinen.
Liten tuva välter ofta stora lass.
Arga kattor får rivet skinn.
Den som gapar över mycket mister ofta hela stycket.
Tala är silver tiga är guld.
Svinhugg går igen.
Ju fler kockar ju sämre soppa.
Min heder är att dåligt folk skäller på mig.
Ensam är stark.
Enighet ger styrka.

Järnomt du gjorde inte dit, sa prästen då grodan hoppa i graven.
Inget träd växer till himelen.
Att stå som Lasse för läsa.
Bry dej inte Britta grisen har fått.
Slå kärra mene mätta.
Välje i väpplingen och stjärne i stjärra.
Häle man hunn så nog häle man rompa.
När det regnar välling så har den fattige ingen sked.
Stor i orden liten på jorden.
I helvete på en sten står en liter brännvin, men ta den.
Små grytor har också öron.
Nog blir det en visa för den som vill sjunga.
Det skall börjas i tid det som krokigt skall bli.
Dan går aldrig så fort, som då man har lejt folk, (Ullström i Billsta).
Det är ingenting man har så gott om som tå dagan, (Erke Thunberg).
Som du ropar i skogen får du svar.
Var och en är sin egen lyckas smed.
Alltid något sa han som åt med katten.
Dit min gubbe ha vare med sitt archel kom n Johan aldrig med sin näsa.
Nog si vi då vi sömmä.
Små sår och fattiga vänner ska man aldrig förakta.
Ju mer man re te gammdynja ju tjockare bli a.
Mycke kan gå åt å lite kan räcke till.
Mycke vill ha mer och fan vill ha fler å helvete blir aldrig fullt.
Största dynghögarna klarar sig längst från att frysa.
Te va finger man skär sig så blö nä.
När man pratar om trollen så står dom i farstun.
Det är mod i valpen, rätt som han går så stalp han.
Är det inte det ena så är de det andra, sa jänta då hon blödde näsblod.
Det var så det, sa han som gjorde bunkar.
Smyger som en fjärt i dam sällskap.
Gör inte idag vad du kan uppskjuta till morgondagen.
Få si på väven, sa blinda Sara.
Det hör inte hit, sa bonn om rättvisan.
Den som inte vill se de gud har skapa får väl stå där å gapa, sa käringa och klädde av sig.
Rätt som det regnar så kommer det en skur.
Det rör mig inte, sa tiggarn när hunden bet honom i träbenet.
Jag förstår sa han som inte begrep.
Ont krut förgås inte så lätt.
Blod är tjockare än vatten.
Den fåfäng går lärer mycket ont.
Men å nu, sa skol –Joel.
Göm vattenpasset pappa nu kommer farfar.
Det är som att hässja färskströmming, sa Nisse Nylander när han hässja jegelhö

